

[Krarup.]

Ansøgninger og valgte 3 Ansøgere, hvoraf den ene skulde have Embedet. Hver anden Gang kunde det saa være saaledes, som det tidligere var i Sønderjylland ved den saakaldte sønderjyske Ordning, at de kirkelige Myndigheder, Biskop og Kirkeminister, blandt alle Ansøgerne skulde udvælge 3, hvorefter Menighedsraadet kunde vælge en af disse. Saa kunde der tages berettigede Hensyn til de enkelte Præsters og de enkelte Menigheders særlige Forhold.

Efter disse faa og spredte Bemærkninger om Lovforslagenes Enkeltheder ønsker jeg at udtale, at jeg finder det ganske i sin Orden, at Rigsdagen beskæftiger sig med en saadan Lønningslov. For det første staa der i Grundlovens § 3, at den evangelisk-lutherske Kirke er den danske Folkekirke og som saadan understøttes af Staten. Dernæst vil jeg paastaa, at disse Lønningslove ikke yder en ganske almindelig Understøttelse til Folkekirken til et samlet Beløb af ca. 3 Mill. Kr. aarlig, men er en simpel Retfærdighedshandling, fordi Staten gennem lange Tider bevidst har forgrebet sig paa den Formue, de Værdier, der fra gammel Tid tilhørte Kirken; saa at Kirken nu er fattig og ikke kan klare sig selv økonomisk. Afdøde Professor Harald Westergaard ved Københavns Universitet, der er anerkendt som Statistiker og Beregner, har klart paavist, at hvis Kirken endnu havde de Værdier i Tiender, Marker, Skove o. s. v., som vore Fædre rundhaandet havde givet til den danske Folkekirke, kunde dens Økonomi hvile i sig selv, saa behøvede den ingen Lov om Kirkens Lønningsvæsen, og saa behøvede den ingen kirkelig Ligning Aar efter Aar i Sognene.

Jeg har det Haab, at det vil være af Interesse for det høje Landsting, at jeg giver en kort Fremstilling af de Tilfælde, hvor Staten har forgrebet sig paa Værdier, der rettelig tilhørte Folkekirken; de danner jo den mørke Baggrund for de Lønningslove, vi her behandler.

Hvis man nævner, hvad der har tilhørt Folkekirken i sin Helhed og ikke Præsteembederne alene, maa jeg gaa helt tilbage til Slutningen af Christian den Fjerdes Tid og Enevoldstiden, da man for at faa Penge til at betale de dyre Krige med fandt paa at sælge Kirkerne med deres Bjendele og Indtægter, hvad der særlig efter Tiendeloven af 1903 førte til, at store Dele af Kirkens Formue gik uigenkaldelig tabt, og at vi fik en meget betydelig aarlig Ligning til Kirkerne.

Det næste, man fandt paa, var at

sælge Præstegaardene til Præsterne. Derved opstod den Indløsningssum paa som Regel 1 000 Kr., der siden har fulgt Præsteembederne, og som Præstelønningskasserne, altsaa Menighederne, nu maa forrente; alene dette har kostet Præsteembederne 1 Mill. Kr.

Derefter tog man fat paa Kapellanier og Degneembeder. Omkring Aar 1800 blev der inddraget over 60 Kapellanier, og deres faste Indtægter blev henlagt til Skolevæsenet, som paa den Tid var i Udvikling og behøvede Penge. Skolen vender nu Kirken Ryggen, men maa huske paa, at Skolen er en Datter af Kirken og er i Virkeligheden bygget op paa Værdier, paa Penge, der tilhørte Kirken. Efter at man havde taget Kapellanierne, tog man Degneembederne og gav disses betydelige Indtægter til Skolevæsenet. Naar man tænker paa, at der var en Degn rundt regnet i hvert Sogn Landet over, og at der til dem var henlagt anselige Værdier, ca. $\frac{1}{3}$ af Præstetienden, fri Bolig og andre Ydelser, vil man forstaa, at det var ikke ubetydelige Værdier, man her tog, ganske vist med Forpligtelse til, at Læreren skulde gøre Degnens Arbejde: Kirkesang, Kirkebetjening, Klokkeringning o. s. v., men denne Forpligtelse er nu helt hævet, og Udgifterne til disse Ting tages nu af en Ligning paa Menighederne.

Det haardeste Slag mod Kirkens økonomiske Selvstændighed faldt dog ved Tiendeafløsningsloven af 1903. Og var den uretfærdig over for Kirkens hævdvundne Værdier, saa var den det ogsaa over for de enkelte Præster. Min Fader, der i 1903 var Præst i Thy, og i hvis Kaldsbrev der var lovet en Løn, som blev beregnet af en vis Tiendemængde, fastsat ved hvert Aars Kapiteltakst, saa pludselig sin Løn formindsket med 3 000 Kr. om Aaret, og skønt min Fader ganske sikkert havde mere Forstand paa Teologi og Præstegerning end paa Penge, fandt han dog, at det var højst uretfærdigt. Præsteembedernes Selvopholdelsesevne fik sit Grundskud ved denne berygtede Tiendelov.

Medlem af det kirkelige Udvalg, den kendte Provst Nørgaard, der er en fremragende Kender af disse Forhold, holdt en stor Tale i Udvalget den 26. Oktober 1928 og anslog dengang denne Reduktion til en Kapitalværdi paa ca. 40 Mill. Kr. — omregnet til Nutidens Priser maa Værdien anslaaes til 100 Mill. Kr. Med den højtærede Formands Tilladelse vil jeg gerne citere et kort Uddrag af Provstens Tale. Det hedder heri:

„Samfundet giver denne Gave for at